

GRZEGORZ RYDLEWSKI

*Rządzenie w świecie megazmian
(Studium politologiczne)*Dom Wydawniczy Elipsa,
Warszawa 2009, s. 220*(Andżelika Mirska)*

RECENZJE

Zestawienie w tytule prezentowanej publikacji dwóch zasadniczych dla politologa pojęć stanowi o zręczności Autora i wyczuciu w identyfikowaniu podstawowych problemów badawczych w obecnej rzeczywistości społecznej. Tradycyjnym obiektem zainteresowania politologów była sfera władzy sprawowanej przez rządy narodowe. Propozycja Profesora Grzegorza Rydlewskiego, by przedmiotem analizy uczynić „rządzenie”, wpisuje się w zauważalny w naukach społecznych trend przenoszenia uwagi z rządu na szersze działania i procesy rządzenia. Takie podejście jest uzasadnione i wręcz pożądane, bowiem współcześnie obserwowane zmiany formujące ład społeczny („megazmiany”) zmodyfikowały w sposób zasadniczy organizację oraz funkcjonowanie państwa i władzy.

Zasadniczym celem Autora jest zwrócenie uwagi na konieczność wy-

pracowania nowego podejście teoretycznego w ramach nauk politycznych, bowiem „stare” zasady wyjaśniania zjawisk okazują się nie w pełni skuteczne. Autor słusznie stwierdza, „że w ślad za zmianami w sferze rządzenia powinny iść zmiany w narzędziach badawczych” (s. 183). Autorowi, który jest nie tylko teoretykiem zagadnień związanych z rządzeniem, administracją publiczną czy procesami decyzyjnymi, ale również dysponuje doświadczeniem praktycznym, towarzyszy przekonanie, że nowe ujęcie modelowe spraw rządzenia jest konieczne dla polskiej politologii, nie tylko jako „cel poznawczy sam w sobie, ale i jako warunek ulepszenia praktyki”. A skuteczność eksplanacyjna podejścia teoretycznego w procesie poznawania i wyjaśniania złożoności zjawiska rządzenia w XXI w. stanowi miarę sukcesu współczesnego badacza.

Do powyższych konkluzji Autor prowadzi nas poprzez precyzyjnie skonstruowany tok analizy, w której poszukuje odpowiedzi na pytanie o uniwersalne cechy obserwowanych obecnie zmian w zakresie paradygmatu rządzenia. Tłem rozważań czyni „megazmiany”, czyli zasadnicze, jakościowe przekształcenia zachodzące we współczesnym świecie (identyfikuje je pod postacią: demokratyzacji, globalizacji, informatyzacji, integracji ponadnarodowej i mediatyzacji). Zmiany w rządzeniu, które są faktem wymagającym pogłębionej analizy stanowią element „megazmian”: zarówno jako ich uwarunkowanie, następstwo bądź przejaw. Autor zastrzega jednak, że „powoli dopiero odśłania się przed nami całościowe oblicze tych przekształceń, tak więc nie znamy jeszcze ich pełnego zarysu i wszystkich konsekwencji” (s. 11). To stanowi również wartość tego opracowania, gdyż Autor formułując swoje oceny stawia również pytania, na które nie można jeszcze jednoznacznie odpowiedzieć ale dzięki nim możliwa staje się refleksja, która może dotyczyć szerszego problemu, jakim jest zmiana paradygmatu nauk społecznych.

Rozważania koncentrują się początkowo na nakreśleniu okoliczności powodujących zmiany w rządzeniu. Obserwujemy trwającą erozję podstaw tradycyjnego modelu rządzenia, czyli dominacji władzy państwowej. Następuje zróżnicowanie tradycyjnie tożsamyh pojęć: rządu i rządzenia. Należy więc uwzględnić wielopoziomowy i wielopłaszczyznowy charakter procesów rządzenia i nowe podmioty uczestniczące obok rządów naro-

dowych w rządzeniu. Podstawowe znaczenie ma charakter zmian w rządzeniu, które Autor uznaje za proces całościowej, zasadniczej transformacji systemowej, obejmującej powiązane ze sobą przewartościowania polityczne, gospodarcze i społeczne (s. 112). Jednakże pomimo utraty przez rządy narodowe monopolu w sferze rządzenia to pozostają one jednak głównymi graczami na tym polu. Szczególnie ciekawą część książki stanowi analiza nowych strategii przyjmowanych przez rządy i administracje państw członkowskich Unii Europejskiej będących reakcją na zmiany w sferze rządzenia. Autor wskazuje m.in., że pozycja rządów jest uzależniona od stopnia dostrzeżenia i wykorzystania tych zmian: tam gdzie następuje przebudowanie zasad i instrumentów działania rządów, powstają przesłanki dla zachowania przez organy wykonawcze państwa ważnej roli w politykach publicznych (s. 164). Swe rozważania Autor kończy prezentacją kluczowych tez dotyczących modelu rządzenia z przeszłości, sytuacji obecnej oraz możliwych scenariuszy czasu przyszłego, diagnozując równocześnie źródła potencjalnych konfliktów w dziedzinie rządzenia, które mogą modyfikować pozycję rządów narodowych i innych podmiotów zaangażowanych w procesie rządzenia.

Praca jest znakomicie udokumentowana. Autor swobodnie porusza się po opracowaniach polskich, jak i zagranicznych. Niewątpliwą zaletą książki jest również niezwykła staranność metodologiczna Autora: każda z czterech części rozpoczyna się przedstawieniem tematyki rozdziału

a kończy konkluzjami, które w sposób czytelny wskazują stanowisko Autora w przedmiocie badanej materii. Całość spinają: precyzyjny wstęp i zakończenie, które zamyka osobisty manifest Autora ujęty w słowa F. Fukuyamy: „budowanie państwa stanowi jedno z najważniejszych zadań wspólnoty międzynarodowej, a to dlatego, że słabe lub nie wywiązujące się ze swych funkcji państwa stanowią źródło wielu najbardziej dotkliwych problemów współczesnego świata” (s. 188).

W publikacji znalazł się ponadto interesujący aneks, w którym w postaci granicznej Autor zawarł syntetyczne wnioski dotyczące obserwowanej zmiany modelu rządzenia. Porównując „model tradycyjny” (odchodzący do historii) z modelem kształtującym się współcześnie identyfikuje różnice w następujących obszarach: a) środowisko rządzenia, b) sfera wartości rządzenia, c) sfera podmiotowa rządzenia, d) sfera przedmiotowa rządzenia, e) sfera mechanizmów rządzenia, f) charakter dominujących relacji

w rządzeniu, g) zasoby rządzenia, h) podstawowe napięcia w sferze rządzenia, i) podstawy działań rządów. Porównanie kończy prezentacja nowych rozwiązań organizujących działania rządów. Autor zastrzega, że prezentuje główne tendencje obserwowane w praktyce rządów, co może stanowić zachętę do dalszej refleksji nad istotą rządzenia w chwili obecnej i w niepewnej przyszłości.

Prezentowana publikacja stanowi interesującą i inspirującą propozycję przede wszystkim dla środowiska naukowego politologów. Wpisuje się znakomicie w dyskusję dotyczącą problemu, jak można/należy na początku XXI wieku w nowy sposób określić politykę i państwo, władzę czy panowanie. Rządzenie jako działanie, którego podmiotem jest już nie tylko rząd wymaga zatem nie powierzchownych modyfikacji starych koncepcji ale wypracowania nowego podejścia badawczego, o czym w pełni przekonuje nas Autor „Rządzenia w świecie megazmian”.

Andżelika Mirska